

กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์¹

Five-Year Government Action Plan Preparation Process (2023 – 2027)

Case Study of Ministry of Agriculture and Cooperatives

อัยรินทร์ พันธุ์ฤทธิ์²

Aiyarin Panlit

Heroadd@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยคือ เพื่อศึกษาปัจจัย กระบวนการ และปัญหาอุปสรรคที่มีผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนฯ คือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และนโยบายรัฐบาล โดยสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานประสานร่วมกันจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนฯ คือเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ การทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสมและไม่ทันสมัย และขาดบูรณาการสำหรับแผนปฏิบัติการ

คำสำคัญ : กระบวนการจัดทำแผน; แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี; กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

Keywords: Plan preparation process; 5-Year Government Action Plan; Ministry of Agriculture and Cooperatives

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการจำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน ตามนัยของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 โดยมียุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแผนระดับที่ 1 ซึ่งใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัตินั้นจะดำเนินการจากระดับเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนระดับที่ 2 และแผนระดับที่ 3 เพื่อให้เกิดการดำเนินการที่มีความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มุ่งสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง”ภายในปี พ.ศ. 2580 ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแผนระดับที่ 3 เป็นกลไกสำคัญของหน่วยงานในการใช้เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ผ่านการดำเนินการของทุกหน่วยงานของรัฐเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล (Causal Relationship : XYZ) โดยการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับที่ 2 จะดำเนินการผ่านแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี และรายปีเป็นหลัก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 หน้า 32)

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

² นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี เป็นแผนของหน่วยงานของรัฐตั้งแต่ระดับกรมหรือเทียบเท่าขึ้นไป ตามบทบัญญัติพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี และรายปี โดยแผนปฏิบัติการราชการจะเป็นแผนระดับที่ 3 หลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนระดับที่ 2 นโยบายรัฐบาล รวมทั้งแผนระดับที่ 3 ในส่วนของแผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติได้กำหนดให้ประเทศชาติมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้มีการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมให้สังคมมีความเสมอเท่าเทียม มีความเอื้ออาทร ส่งเสริมให้ชุมชนนำทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาเสริมสร้างอาชีพ รายได้ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวางระบบให้ส่วนราชการบริหารราชการแบบบูรณาการเชิงพื้นที่ โดยร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566 หน้า 19)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม การจัดหาแหล่งน้ำและพัฒนาระบบชลประทาน ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ส่งเสริมและพัฒนาระบบสหกรณ์ รวมตลอดทั้งกระบวนการผลิตและสินค้าเกษตรกรรม และราชการอื่นที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมีพันธกิจคือ (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566, หน้า 20)

1. ยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้มีความมั่นคง
2. พัฒนาเศรษฐกิจภาคการเกษตรและสหกรณ์ให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ
3. วางแผนการผลิตด้วยหลักการตลาดนำการผลิต
4. บริหารจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ส่งเสริมงานวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง
6. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
7. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เพื่อกำหนดทิศทางในการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตร ตลอดจนเกิดกระบวนการทำงานร่วมกับเครือข่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคสังคม และภาคประชาชนเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ในมิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศไทย มีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยการปรับเปลี่ยนค่านิยมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มุ่งเน้นการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่สู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรมตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ประเด็นที่ 10 โดยมีเป้าหมายให้คนไทย นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต สังคมไทยมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ ดังนั้น เพื่อสนองยุทธศาสตร์ดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570)

เพื่อกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตมวลรวมในประเทศในสาขาเกษตรเพิ่มขึ้น และผลิตภาพการผลิตของภาคเกษตรเพิ่มขึ้น

จากที่มาและความสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะโฆษกกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ฝ่ายการเมือง) จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2. ศึกษากระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการเก็บข้อมูล จากตำรา บทความ ทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัยต่าง ๆ (วิโรจน์ ก่อสกุล, 2565, หน้า 43)

2. การวิจัยภาคสนาม (field research) ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ (Interview) ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) โดยที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้บริหารระดับสูง เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลการวิจัย

การศึกษากระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary research) และการวิจัยภาคสนาม (Field research) ปรากฏผลการวิจัยเรียงตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกอบด้วย

- 1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566, หน้า 1). อธิบายว่าเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ที่ต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศให้มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และได้กำหนดเป้าหมายอนาคตประเทศไทยในระยะ 20 ปี พร้อมทั้งประเด็น

ยุทธศาสตร์และแนวทางหลักที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายระยะยาวของประเทศตามที่ได้กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 ที่กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล รวมทั้งกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทั้งนี้ เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังถือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ทุกหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติซึ่งประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ครอบคลุมมิติการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ได้แก่

- (1) ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง
- (2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
- (3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทางทรัพยากรมนุษย์
- (4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม
- (5) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- (6) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อความสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ

2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566, หน้า 1) อธิบายว่ามีสถานะเป็นแผนระดับที่ 2 ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ และใช้เป็นกรอบสำหรับการจัดทำแผนระดับที่ 3 เพื่อให้การดำเนินงานของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้องสามารถสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ได้ โดยพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561 บัญญัติให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มีผลบังคับใช้ถึงวันที่ 30 กันยายน 2565 ส่งผลให้กรอบระยะเวลา 5 ปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เริ่มต้น ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ครอบคลุมปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – 2570 ซึ่งเป็นระยะ 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ ในการกำหนดทิศทางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 ให้ประเทศสามารถก้าวข้ามความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ ได้อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ

- (1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลกทั้งในปัจจุบัน

และอนาคตอันใกล้ และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ

(2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” โดยมุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ ประกอบด้วย

- การพร้อมรับ หรือ ระดับ “อยู่รอด” ในการแก้ไขข้อจำกัดหรือจุดอ่อนที่มีอยู่ ซึ่งเป็นผลให้ประชาชน ประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หรือทำให้ประเทศมีความเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงจากภายนอกและภายใน รวมถึงการสร้างความพร้อมในทุกๆระดับในการรับมือกับสภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้นให้สามารถฟื้นคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็ว

- การปรับตัว หรือ ระดับ “พอเพียง” ในการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่จำเป็นเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ชุมชน พื้นที่ และประเทศ รวมถึงปรับทิศทาง รูปแบบ และแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่

- การเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน หรือ ระดับ “ยั่งยืน” ในการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในมิติต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความสามารถของบุคคลและสังคมในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อสนับสนุนให้ประเทศสามารถเติบโตได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

(3) เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนทุกกลุ่มทั้งในมิติของการมีปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ

(4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดสร้างสรรค์

3) นโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาและชี้แจงการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเมื่อแถลงนโยบายต่อรัฐสภาแล้ว ต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการ

4) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานประมาณ ร่วมกันจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการในรูปแบบของแผนปฏิบัติราชการ เพื่อจัดทำเป็นแผน แผนงาน โครงการ ต่อไป

2. กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี จะนำนโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานประมาณ ร่วมกันจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยแผนบริหารราชการแผ่นดินเป็นแผน 5 ปี ที่นำนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภามาพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังจากการจัดทำแผนบริหารราชการแผ่นดินแล้ว ให้ส่วนราชการดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ โดยจัดทำแผนเป็น 2 ประเภท คือ

1. แผนปฏิบัติราชการ 5 ปี เป็นแผนปฏิบัติราชการที่ส่วนราชการ (กระทรวง/กรม) จัดทำให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน โดยจัดทำเป็นแผน 5 ปี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ของรัฐบาล โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับ นโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน ประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่จะต้องใช้จ่าย โดยส่วนราชการจะต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการเสนอต่อรัฐมนตรีภายในหกสิบวันนับแต่วันที่แผนการบริหารราชการแผ่นดินประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2. แผนปฏิบัติราชการประจำปี เป็นแผนปฏิบัติราชการที่ส่วนราชการ (กระทรวง/กรม) จัดทำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแผนที่ส่วนราชการจะดำเนินการในแต่ละปีงบประมาณ โดยส่วนราชการจะจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีก่อนเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยแผนปฏิบัติราชการประจำปีจะระบุนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งประมาณการรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่จะต้องใช้จ่ายเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ

แผนปฏิบัติราชการจะต้องเสนอให้รัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ จากนั้นสำนักงบประมาณจะดำเนินการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการนั้น เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจตามแผนปฏิบัติราชการ

การจัดทำแผนปฏิบัติราชการเป็นหน้าที่ที่สำคัญของทุกส่วนราชการ เพราะส่วนราชการที่มีได้เสนอแผนปฏิบัติราชการหรือแผนปฏิบัติราชการไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี สำนักงบประมาณจะไม่จัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจนั้น เพื่อให้ส่วนราชการดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี เมื่อมีการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามแผนปฏิบัติราชการแล้ว จะไม่สามารถโอนงบประมาณจากภารกิจที่กำหนดในแผนปฏิบัติราชการไปดำเนินการอย่างอื่นหรือนำไปใช้ในภารกิจใหม่ที่มีกำหนดในแผนปฏิบัติราชการ เพราะจะทำให้ภารกิจไม่บรรลุเป้าหมาย การโอนงบประมาณจะกระทำได้เมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติให้มีการปรับแผนปฏิบัติราชการ โดยการปรับแผนจะกระทำได้เมื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่าภารกิจนั้นไม่อาจดำเนินการตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้ หรือหมดความจำเป็นหรือไม่เป็นประโยชน์หรือหากดำเนินการต่อไปจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น หรือมีความจำเป็นอย่างอื่นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการ

เมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้ปรับแผนปฏิบัติราชการแล้ว จะต้องดำเนินการแก้ไขแผนการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกัน เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ทุกส่วนราชการจัดทำรายงานแสดงผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการประจำปีเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

เมื่อนายกรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่ง ให้หัวหน้าส่วนราชการมีหน้าที่สรุปผลการปฏิบัติราชการและให้ข้อมูลต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ตามที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่สั่งการ ทั้งนี้ เพื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่จะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณากำหนด นโยบายการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและจำเป็น มีหนี้สินและไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน การรวมกลุ่มไม่เข้มแข็งทำให้ไม่มีอำนาจในการต่อรอง ทั้งยังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และคนรุ่นใหม่สืบทอดอาชีพเกษตรกรน้อยลง

2) ประสิทธิภาพการผลิตภาคการเกษตรอยู่ในระดับต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างไม่เหมาะสม รวมทั้งมีการแข่งขันและการกีดกันทางการค้าเพิ่มมากขึ้น ในรูปแบบของการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสินค้า รวมทั้งมาตรการเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ

3) การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในภาคการเกษตรยังมีจำกัด รวมทั้งการเข้าถึงข้อมูลด้านการเกษตรที่ทันสมัยเพื่อนำมาใช้ในการผลิตยังไม่ครอบคลุม

4) การทำการเกษตรที่ไม่เหมาะสม เช่น การปลูกพืชซ้ำซาก การผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมกับชนิดสินค้าเกษตร การปลูกในที่ลาดชันมีการบุกรุกทำลายป่าต้นน้ำ ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ประกอบกับมีการเกิดภัยธรรมชาติจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกที่มีความรุนแรงและความถี่สูงขึ้น

5) นโยบายภาครัฐที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะสั้น ขาดความต่อเนื่องและมักเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและไม่มีการบูรณาการระหว่างกระทรวง

การอภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) นโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ สอดคล้องกับแนวคิดของ David Easton (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2566, หน้า 2 – 3) ที่อธิบายว่า นโยบายสาธารณะ หมายถึง การจัดสรรผลประโยชน์หรือคุณค่าแก่สังคมซึ่งกิจกรรมของระบบการเมืองที่จะกระทำโดยบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการ ซึ่งสิ่งที่รัฐบาลตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่กระทำนั้นเป็นผลมาจากการจัดสรรค่านิยมของสังคม และอมร รักษาสัตย์ (อ้างถึงใน ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2566, หน้า 3) ชี้ว่านโยบายตามความหมายตามความหมายกว้าง ๆ ก็คือ ความคิดของรัฐบาลที่จะทำอะไรหรือไม่อย่างไร เพียงใด เมื่อใด โดยประกอบด้วย (1) การกำหนดเป้าหมายของสิ่งที่ต้องการกระทำ (2) การกำหนดแนวทางใหม่ ๆ และ (3) การกำหนดการสนับสนุนต่าง ๆ

2. กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 5 ปี จะนำนโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงบประมาณ ร่วมกันจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2561, หน้า 6) ที่อธิบายว่า แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี เป็นแผนระดับที่ 3 ที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานในระยะ 5 ปี ในการบรรลุภารกิจหลักของหน่วยงานของรัฐ และขับเคลื่อน เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติและเป้าหมายแผนระดับที่ 2 ตลอดจนแผนระดับที่ 3 อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำประเทศไทยไปสู่ ประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามนัยของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ส่วนราชการจะต้องดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐตั้งแต่ระดับกรมขึ้นไปต้องจัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี และนำเข้าสู่ข้อมูลของแผนฯ ในระบบ eMENSOCR ตลอดจนจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ฯ เมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนฯ และนำเข้าสู่ข้อมูลรายงานผลสัมฤทธิ์ฯ ในระบบ eMENSOCR

และยังสอดคล้องกับสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี ที่สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2561, หน้า 15) ได้กำหนดว่าต้องระบุภาพรวมของแผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัดรวม ระบุแผนย่อยภายใต้แผนปฏิบัติการฯ ประกอบด้วยแผนปฏิบัติการเรื่อง เป้าหมาย ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา โครงการ/การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ ผู้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี และงบประมาณที่คาดการณ์ในช่วงระยะเวลา 5 ปี

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รวิพร แชนงแก้ว (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่การปฏิบัติกรณีศึกษา แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565 - 2569) ของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ว่า แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ความมุ่งมั่นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน 2) การรับรู้และการมีส่วนร่วม 3) ความชัดเจนของแผนปฏิบัติการ 4) อัตรากำลังและการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 5) งบประมาณ และ 6) การติดตามและประเมินผลข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการขับเคลื่อนแผน

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถอภิปรายผลได้ว่า

เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับ (ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์, 2566, หน้า 25) ที่ว่าการวางแผนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้มองทิศทางที่จะมุ่งสู่นาคต การวางแผนที่ดี ถูกต้อง และ สมบูรณ์จะทำให้เกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ร่วมมือกันทำงานและสามารถประเมินผลได้อย่างมีระบบ

ในส่วนของนโยบายภาครัฐที่พบว่าที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นโครงการระยะสั้น ขาดความต่อเนื่องและมักเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและไม่มีการบูรณาการระหว่างกระทรวง สอดคล้องกับ ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์ (2566, หน้า 25) ที่ว่าแผนพัฒนาระยะกลาง (4 - 6 ปี) หรือ Medium - range plan เป็นการแบ่งช่วงของการพัฒนา ออกเป็น 4 ปี หรือ 5 ปี หรือ 6 ปี โดยคาดคะเนว่าในช่วง 4 - 6 ปีข้างหน้าจะทำอะไรกันบ้าง มีโครงการพัฒนา อะไร จะใช้งบประมาณ ใช้ทรัพยากรมากน้อยเพียงใด เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ แผนบริหารราชการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ อมรนาถ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการวางแผนปฏิบัติการประจำปีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา ที่พบว่าการเตรียมการวางแผนปฏิบัติการประจำปี ไม่ครอบคลุม ขาดความชัดเจน ไม่ทันต่อกรอบเวลาและควรจัดทำร่างแผนปฏิบัติการประจำปีพร้อมกับการนำเสนอในวาระเดียวกัน และงานวิจัยของรวิพร แชนงแก้ว (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565 - 2569) ของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่พบว่ากระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานล่าช้า กระบวนการรับรู้และการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรยังไม่เพียงพอ ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. แผนปฏิบัติการราชการ ระยะ 5 ปี ควรมีการขับเคลื่อนงานโครงการพระราชดำริ โดยให้ทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญ และร่วมบูรณาการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพระราชดำริ ให้นำโครงการพระราชดำริไปต่อยอด ขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียงหรือพื้นที่อื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกร และให้นำหลักการของโครงการพระราชดำริไปใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรในระดับครัวเรือน

2. ควรมีเกษตรกรอัจฉริยะ ส่งเสริมการวิจัยพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปัจจัยการผลิต เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ทางการเกษตร รวมถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเกษตรแห่งอนาคต เพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการเกษตร เทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อวางแผนการเกษตร และพัฒนาเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรอัจฉริยะที่มีขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมทั้งส่งเสริมการทำระบบฟาร์มอัจฉริยะ โดยการถ่ายทอดและสนับสนุนเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรในราคาที่สามารถเข้าถึงได้ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการวางแผนการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3. ควรมีการจัดกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญา นวัตกรรมเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง จัดโครงการส่งเสริมการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ มาตรการระยะสั้น/ระยะกลาง โดยส่งเสริมเกษตรกรให้รวมกลุ่มทำการผลิตสินค้าเกษตรด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง บริหารจัดการร่วมกัน และกำหนดให้มีการบริหารจัดการร่วมกันในรูปแบบเครือข่าย และแปลงใหญ่ รวมทั้งส่งเสริมการปลูกพืชในพื้นที่เหมาะสมตามหลัก Zoning และส่งเสริมให้เกษตรกรใช้พืชพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สำหรับมาตรการระยะยาว ขยายเครือข่ายการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรแปลงใหญ่ และยกระดับเกษตรกรแปลงใหญ่เป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่

4. การพัฒนารายได้และพื้นที่ภายใต้หลักการ “ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” การสนับสนุนให้เกษตรกรได้รับใบรับรองมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ สำหรับสินค้าเกษตรที่มีความต้องการใบรับรอง ตลอดจนการประสาน เชื่อมโยงกับตลาด ผู้ประกอบการ ผู้รับซื้อสินค้าเกษตรมาตรฐาน ทั้งตลาดในประเทศและผู้ส่งออกสินค้าเกษตร และรวมถึงตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์

5. การรองรับสังคมเกษตรสูงวัยเชิงรุก เพิ่มบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้สูงอายุ ส่งเสริมการนำความรู้ ประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่สั่งสมมาตลอดช่วงชีวิตของเกษตรกรผู้สูงอายุมาถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดการสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคม รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้สูงอายุเพื่อทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และสามารถช่วยเหลือชุมชนและสังคม

เอกสารอ้างอิง

บุญเกียรติ การเวกพันธ์. (2566). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและประเมินผลนโยบาย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.

- รวีพร แชนงแก้ว. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนแผนงานไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2565 – 2569) ของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สารนิพนธ์คณะบริหารการพัฒนาสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2565). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิจัยเชิงวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ทำความเข้าใจแผนยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). การจัดทำแผนปฏิบัติราชการ. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). 131 ปีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมชลประทาน.
- ศุภัทธา อำนวยสวัสดิ์. (2566). เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการนำนโยบายไปปฏิบัติและประเมินผลนโยบาย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาคพิเศษ.
- อมรรัตน์ อมรนาถ. (2559) กระบวนการวางแผนปฏิบัติราชการประจำปีของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มศรีอยุธยา, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา